

plus royaliste que le roi. Det er ikke for stærke ord, når Mary Dau om hans optræden allerede i september 1944 skriver, at den »indre danske splittelse (var) blevet blottet over for det sovjetiske udenrigskommissariat og derved forelagt på et plan, hvor sådanne problemer normalt forties. Netop deri bestod faren ved, at en del af nationen på egen hånd drev udenrigspolitik«. (S. 45).

Nu skete der ikke større ulykker, vel i sidste instans på grund af den ret passive sovjetiske holdning over for Danmark, men under andre konstellationer kunne Døssings optræden have fået alvorlige konsekvenser. For ham personlig var udsendelsen utvivlsomt en tragedie. Han egnede sig ikke til opgaven og formåede slet ikke at skaffe sig en position hverken i forhold til russerne eller de fremmede diplomater i Moskva.

Den engelske diplomat og journalist Thomas Barman, hvis erindringer Mary Dau ikke har nået at benytte, selvom hun har haft lejlighed til at interviewe ham, har givet en kortfattet, men gribende skildring af Døssings sørgelige ophold i Moskva, hvor han iøvrigt afgik ved døden i april 1947. Bogens sidste del handler om tiden op til foråret 1949, da Danmark efter de mislykkede nordiske forsvarsforhandlinger valgte at træde ind i den nordatlantiske alliance i stedet for at fortsætte den traditionelle neutralitetspolitik. Skildringen her er klar og god, men bringer intet særligt nyt, efter at Udenrigsministeriet har udgivet sin gråbog om »Dansk sikkerhedspolitik«. Det må dog fremhæves, at der findes et udmærket kapitel, der skildrer de økonomiske forbindelser 1946-49 mellem Danmark og Sovjetunionen.

I det sidste kapitel »Afsluttende bemærkninger« søger Mary Dau at

trække hovedlinierne op i den udvikling, der førte til, at Danmark politisk og militært blev placeret i den vestlige interessesfære. Hun fremhæver her og utvivlsomt med rette, at Danmarks placering i nationernes samfund først erkendtes i det økonomiske samarbejde gennem Marshallplanen og siden hen i det politiske.

Viggo Sjøqvist

Lars Bjørneboe: Ingen kender dagen. Grænsegendarmeriet under krig og besættelse 1940-45. (Nationalmuseet, 1970). 179 s.

Rundt regnet halvdelen af bogen skildrer grænsegendarmeriet fra 1920 til interneringen i 1944; den anden halvdel behandler vilkårene for den del af korpsets medlemmer, der blev ført til de tyske koncentrationslejre. Behandlingen af korpsets historie indtil 1944 er meget påkrævet; det er kun lidt, som foreligger, og her gives en god oversigt over opbygning, størrelse, udrustning og arbejdsopgaver. Når det gælder de sidste, er både dagligdagen og drøftelserne af korpsets planlagte rolle under krig tilgodeset. Anden halvdel, uhyre sober, har naturligvis interesse for de mange, der har haft tilknytning til medlemmer af korpset eller selv har været med i det; og for dem er det af betydning at få fastholdt, hvad der virkelig skete. For en større offentlighed har de lange koncentrationslejrsskildringer næppe nogen betydning eller interesse.

Vagn Dybdahl

Ib Damgaard Petersen (red.): Faldne i Danmarks frihedskamp 1940-45. (Gyldendal, 1970). 462 s.

I forbindelse med den gennemførte fredning af grave for frihedskampens

faldne skulle der foretages omfattende biografiske undersøgelser. Det er disse, der her er udgivet i bogform. Der bringes navn, forældres og ægtefællers navne, en kort og ædruelig biografi – de er naturligvis højst uegale – samt fyldige henvisninger til arkivstof og litteratur. Set koldt og nøgternt og fra et historiker-synspunkt er det, at de biograferede er faldne, naturligvis et irrelevant udvælgelseskriterium; men uanset dette, vil det være en bog, som ofte vil være til nytte.

Det skal tilføjes, at »faldne« forstår således, at dødsfaldet på den ene eller den anden måde skyldtes deltagelse i modstandsarbejde i ret vid forstand.

Vagn Dybdahl

A. Hjorth Rasmussen: Nordsøfiskeriet under besættelsen. (Fiskeri- og Søfartsmuseet, 1970). 123 s.

Emnet er godt valgt, og bogen bringer en række oplysninger, der ellers ikke er kendt. Disse dækker mest arbejdsvilkårene, til dels tilvejebragt gennem samtaler med fiskere, der var aktive i krigsårene. I øvrigt redegøres for fiskeriområdernes størrelse og afgrænsning, for beskydningen fra flyvere og minefaren, ligesom der også er afsnit om sabotage og våbentransporter samt om forholdene for danske fiskere i England. Hvad man derimod savner er en behandling af, hvordan krigen indvirkede på fiskernes økonomi; så meget mere savnes dette, som spørgsmålet er blevet livlig drøftet både dengang og senere. Selv om der måske ikke ligefrem er bevaret regnskaber fra den enkelte kutter, så skulle det dog med benyttelse af andre kilder have været muligt at opstille et rimeligt skøn over fiskerierhvervets økonomi.

Vagn Dybdahl

Ursula Schmiederer: Die sozialistische Volkspartei Dänemarks. Eine Partei der neuen Linken. Probleme sozialistischer Politik 14. (Verlag Neue Kritik, Frankfurt/M., 1969), 192 s.

I sin politologiske afhandling beskriver U. S. indledningsvis den danske partistruktur og påviser ligheder og forskelle i forhold til Norge og Sverige. Bemærkelsesværdigt i dette afsnit er analysen af parlamentets betydning (s. 12 ff, smlg. s. 98). I modsætning til de vesteuropæiske lande har parlamentet ganske vist bevaret nogle af sine funktioner her i landet, men har dog langt fra den indflydelse, den ledende gruppe i SF tillagde det og i høj grad byggede på.

De interne diskussioner i DKP fra 1956 til 1958 reproducerede den krise, den internationale kommunistiske bevægelse gennemgik i disse år. »Nyorienteringen« var overalt et forsøg på at udvikle en politisk praksis, der skulle føre de kommunistiske partier ud af deres isolation. Dertil kom specifikke forhold, der gjorde krisen særdeles markant i Danmark. I disse diskussioner blev især forholdet til den socialdemokratiske del af arbejderbevægelsen et centralt spørgsmål (s. 21), et problem der forblev relevant for hele den analyserede periode af SF's politik. De senere SF'ere krævede en mere uafhængig politik over for Sovjetunionen med selvstændige analyser af den danske virkelighed (s. 25,40). Partiet skulle da slå ind på en slags »nationalkommunistisk-titoistisk« linje, og diskussionen om Jugoslavien spillede da også en væsentlig rolle ved bruddet (s. 32). Denne diskussion blev i det væsentlige ført på et pragmatisk grundlag (s. 31, 35, 100), – noget der altid har været kendetegnende for dansk arbejderbevægelse –